

przyczynkiem odnoszącym się do rejonu trudno dostępnego, skąd materiał pochodzący bezpośrednio z badań wykopaliskowych należy jeszcze do rzadkości

Kraków

JOACHIM ŚLIWA

OTHMAR KEEL, *Corpus der Stempelsiegel-Amulette aus Palästina/Israel. Von den Anfängen bis zur Perserzeit. Katalog Band I: Von Tell Abu Farağ bis 'Atlit* (Orbis Biblicus et Orientalis. Series Archaeologica 13), Fryburg-Getynga 1997, ss. 802.

W dwa lata po „Wprowadzeniu” [por. RBL 1(1999) ] ukazał się pierwszy tom katalogu skarabeuszy i skaraboidów z Palestyny/Izraela, obejmujący materiał z 20 stanowisk archeologicznych, w sumie zawierający opracowanie 2139 amuletów pieczętnych (spośród nich oko 20% nie było wcześniej publikowanych). Autor we wzorowy sposób prezentuje ów materiał, umieszczając na tzw. rozkładówkach z prawej strony staranne ilustracje zabytków (fotografie + rysunki) w skali 2:1, z lewej natomiast dokładne opisy wraz z lekturą tekstu ewentualnie opisem dekoracji i jej interpretacją na szerokim tle kulturowym. Na ss. 779-802 umieszczono dodatki i uzupełnienia do omówionego już wcześniej „Wprowadzenia”, a także uzupełnienia do spisu literatury przedmiotu, zawartej również we wspomnianym tomie.

Omawiany obecnie tom katalogu zawiera ważny materiał źródłowy (m.in. z Tell el-Adżul, w tym niezwykle istotne zabytki z grupy tzw. skarabeuszy hyksockich), niezbędny w dalszych studiach historyczno-archeologicznych dotyczących wymiany oraz kontaktów i oddziaływań kulturowych na całym obszarze Bliskiego Wschodu. Jak stwierdził sam autor, swego rodzaju wstępnym rezultatem, możliwym do uzyskania dzięki tak bogatej bazie źródłowej stała się publikacja przygotowana we współpracy z Chr. Uehlingerem „Göttinnem, Götter und Gottessyrbole. Neue Erkenntnisse zur Religionsgeschichte Kanaans und Israels aufgrund bislang unerschlossener ikonographischer Quellen”, od 1992 r. mająca już trzy wydania. Znalazła też ona szeroki oddźwięk w rozległych kręgach czytelniczych. Metodę Keela można też było prześledzić wcześniej m.in. na przykładzie studium pt. "Jahwe-Visionen und Siegelkunst. Eine neue Deutung der Majestätsschilderungen in Jes 6, Ez 1 und 10 und Sach 4", Stuttgart 1977, zaś ostatnio także polskiemu czytelnikowi udostępniono przekład innej pracy Keela, opartej na wnikliwej analizie materiału glijtycznego: „Pieśń nad Pieśniami. Biblijna pieśń o miłości”, Poznań 1997.

Kraków

JOACHIM ŚLIWA